

Motion till riksdagen 2013/14:C15

**av Jan Lindholm m.fl. (MP)
med anledning av prop. 2013/14:126**

En enklare planprocess

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om att krav på detaljplan inte ska finnas när byggnadsverkets användning får betydande inverkan på omgivningen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag om att en kommun inte ska få ställa egna krav på ett byggnadsverks tekniska egenskaper.
3. Riksdagen avslår förslaget om att upphäva planbestämmelser om utformning efter genomförandetiden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behov av åtgärder för att bättre och mer effektivt utnyttja beslutade och tillgängliga byggrätter.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samma förutsättningar ska gälla för att planer ska beslutas av kommunfullmäktige.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nya former för samråd och delaktighet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppföljning och återrapportering till riksdagen.

Motivering

Miljöpartiet de gröna välkomnar ambitionen att förenkla planprocessen. Några av regeringens förslag går delvis i linje med den bostadspolitiska inriktning som Miljöpartiet presenterat i den bostadspolitiska rapporten *Vem vill bygga? Vem kan bo?* En långsiktigt hållbar politik för att hantera bostadsbristen (2012).

Normer och regler för byggande är viktigt bland annat för att värna kultur- och naturvärden, för att stimulera energieffektivisering samt för att tillgänglighetsanpassa boenden. Noggrant byggande med god kvalitet är också viktigt för ekonomisk långsiktighet då kortsiktiga besparingar inte sällan straffar sig

Fel! Okänt namn på dokumenttypen.

kostnadsmässigt i längden. För att fylla dessa viktiga funktioner måste regler och normer vara tydliga och enhetliga. Så är i dag inte fallet. Miljöpartiet vill modernisera regelsystemen och skapa fler möjligheter för smarta lösningar och individuell anpassning av boendet. Detta utan att tumma på tillgänglighet eller kultur- och naturvärden.

Tyvärr har regeringens förslag allvarliga brister. Det handlar delvis om att föreslagna förenklingar och tydliggöranden i stället leder till nya godtyckligheter och undantagslösningar. Resultatet blir ett fortsatt snårigt regelverk som i delar kommer att behöva tydliggöras genom rättstillämpning i flera år framöver. Vad allvarligare är föreslår regeringen också en bromskloss på det lokala hållbarhetsarbetet genom att hindra kommunerna att driva på för moderna och energieffektiva bostäder och fastigheter.

Vi är också oroade över att regeringen inte lämnar förslag som ökar kraven på fastighetsägare och byggherrar att själva vidta åtgärder för att minska kostnaderna och öka kvaliteten i byggandet. Marknaden för byggande av bostäder har ju minst sagt utmaningar såvitt avser konkurrens och effektivitet. Att så totalt rikta fokus mot att ändra och detaljstyra den kommunala planeringsprocessen, slår fel. Vi hade gärna sett förslag med krav om att exploatörer inom viss tid ska använda byggrättigheter och regler som verkar stödjande för kvalitetsutveckling. Avslutningsvis är vi också djupt oroade över de försämrade möjligheterna till inflytande och medborgardialog som skapas genom propositionen. Detta är i stället frågor där regeringen kunde ha tydliggjort dialogens vikt för förankring och goda genomföranden av planer. I stället tycks regeringens inställning vara att insyn och dialog är något som är negativt. Vi tror tvärtom.

Krav på detaljplan vid betydande inverkan av byggnaders användning

Merparten av remissinstanserna är negativa till att det statliga detaljplanekravet endast ska omfatta åtgärder som omfattar betydande miljöpåverkan. Naturskyddsföreningen anser exempelvis att det är ytterst negativt att regeringen föreslår att helt stryka kravet på att kommunen ska ta fram en detaljplan när byggnadsverkets användning får betydande inverkan på omgivningen. Vi delar denna oro och föreslår därför att kravet på att ta fram detaljplan när byggnadsverkets användning får betydande inverkan på omgivningen, ska vara kvar. Regeringens förslag bör därför avslås i denna del.

Inga förenklade planer som saknar stöd i fördjupade översiktsplaner

Regeringen lämnar i propositionen förslag om att det nuvarande enkla planförfarandet för framtagande av detaljplan, blir standard. Vi har ingenting emot ambitionen att snabba upp processen men anser att detta endast ska få ske under vissa förutsättningar. Dels ska planen tas fram inom fastigheter som redan omfattas av fördjupad översiktsplan eller aktualiserad översiktsplan,

dels ska insynsmöjligheterna för sakägare och andra berörda inte försämrats genom kortare tider att yttra sig. Vi anser således att det ordinära planförfarandet (eller som i propositionen föreslås motsvaras av det utökade planförfarandet) ska finnas kvar i de fall där planen omfattar fastigheter som inte omfattas av fördjupad översiktsplan eller aktualitetsförklarad översiktsplan.

Värna insyns- och yttranderätterna

Införandet av förenklade planförfaranden medför i vissa delar att parter och sakägares tider att yttra sig minskar, liksom kommuners och andras möjligheter till förankring av planer. Detta är problematiskt då det finns en risk att hafsigt beredda ärenden med dålig förankring leder till konflikter som i värsta fall kan pågå väldigt länge. Särskilt som lagförslaget inte kombineras med åtgärder som stärker medborgardialogen.

Vi anser således att sakägares och andras möjligheter att ges insyn och möjligheter att påverka planprocessen inte ska få försämrats genom kortare tider för yttranden än som i dag är fallet i den normala planprocessen. Vad som här anförs om att tidsfrister för insyn och möjligheter att yttra sig i planärenden inte ska förkortas, bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen.

Det kan byggas mer genom tydligare styrning

Förslagen om en snabbare process för att förlänga genomförandetiden och att flexibiliteten ska öka när planbestämmelser om utformning upphävs efter genomförandetiden riskerar att bidra till att mer planlagd mark riskerar att ligga oanvänd ännu längre än vad som redan i dag är fallet. Denna risk påpekas också av Fastighetsägarna Sverige. De ser utifrån det senare av dessa två förslag anledning att misstänka att vissa markägare kan komma att vänta ut plangenomförandetider för att undslippa de krav som då utgår. Fastighetsägarna påpekar att främst stora entreprenörer redan i dag avvaktar att bygga av olika skäl. Detta styrks av en studie Sweco nyligen gjort åt Sveriges Kommuner och Landsting, Hänger det ihop – En studie av tjugofem kommuners planlagda mark för bostadsbyggande och möjliga skäl till varför det inte byggs, där en av slutsatserna är att trots att det finns färdiga detaljplaner för 71 800 bostäder i de studerade kommunerna, så påbörjas det i samma kommuner bara byggen av 13 600 bostäder per år. Exempelvis fanns 2013 i Stockholms stad färdiga detaljplaner för 10 000 bostäder, men det påbörjas bara byggen av 4 000 bostäder per år i kommunen. Uppsala hade färdiga planer för 7 000 bostäder, men där påbörjas bara byggen av 1 000 bostäder per år. Detta visar enligt vår mening på att det finns betydande problem inte hos kommunerna med att ta fram detaljplanerna, utan hos företagen som har byggrätter men inte effektuerar dem. Ett sätt att komma vidare här är att, som föreslagits av SKL, regeringen tar initiativ till ett samarbete där kommuner, stat och byggherrar avtalar om vad var och en ska göra för att öka bostadsbyggandet i regioner med bostadsbrist. Alla bidrar för att det ska byggas mer. Andra sätt är

Fel! Okänt namn på dokumenttypen: FEEL_GLES

att inom ramen för plan- och bygglagen införa regler som tvingar byggherrar att verkställa byggrätter snabbare. Det kan också finnas andra lösningar. Mot den bakgrunden avstyrker vi förslaget om att upphäva planbestämmelser om utformning efter genomförandetiden men anser att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna vad som anförs om behov av åtgärder för att bättre och mer effektivt utnyttja beslutade och tillgängliga byggrätter.

Behov av uppföljning

En viktig del i regeringens förslag handlar om att öka transparensen och förutsebarheten. I dessa delar är förslagen positiva. Däremot riskerar förslaget skapa allvarigare begränsningar i hur kommuner kan arbeta med områdesutveckling (exempelvis i miljonprogramsområden). Vi avstyrker därför inte förslaget men vill att dess effekter noga ska följas och utvärderas. Detta sker lämpligen genom en uppföljning av hur hela den föreslagna reformen tillämpats och vilka effekter detta fått. Uppföljningen bör ske inom fyra år och återrapporeras till riksdagen. Vad som här anförs om behov av uppföljning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Staten hindrar kommuner att gå före i klimatarbetet

Regeringens förslag är ett allvarligt slag mot kommunernas möjlighet att gå före och driva på för en modern och hållbar bostads- och fastighetssektor. Förslaget får också svidande kritik från flera myndigheter. Naturvårdsverket och Energimyndigheten avstyrker förslaget, då det skulle försämra möjligheterna att nå flera miljö kvalitetsmål på ett kostnadseffektivt sätt, bl.a. genom att bromsa upp spridningen av ny teknik och goda miljö lösningar. Naturvårdsverket menar att staten bör uppmuntra kommuner som vill gå före i omställningen till ett hållbart samhälle. Energimyndigheten framhåller de kommunala byggkraven som en del i kommunernas arbete med att uppfylla lokala mål med syfte att minimera energianvändning, klimatpåverkan och resursförbrukning. Förslaget sågas också av flera länsstyrelser, de flesta kommuner som svarat på remissen, SKL m.fl. Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder (DHR) och Handisam avstyrker förslaget eftersom det hindrar kommuner att ställa särskilda krav på tillgänglighet utöver vad som föreskrivs i Boverkets byggregler, vilket innebär en försämring av bebyggelsens tillgänglighet.

Även Miljöpartiet har identifierat det som en utmaning att för många olika normsystem riskerar att få en hämmande effekt på byggandet. En utökad regional samordning är en av flera möjligheter att åtgärda detta. Det skulle kunna innebära att kommunerna i ett län/region enas om några specificerade normnivåer som kommunerna kan välja mellan för att göra det enklare att verka för byggföretag i regionen. Viktigt är också att de nationella byggreglerna skärps när det gäller energieffektivitet. Detta innebär dock inte att kommunernas möjlighet att driva på utvecklingen ska eller kan förbjudas. Vi avstyrker därför regeringens förslag och anser att det bör avslås.

Vilka planer kommunfullmäktige ska besluta om

I dag finns i plan- och bygglagen en bestämmelse om att planer av stor vikt eller principiell betydelse alltid ska beslutas av kommunfullmäktige. Regeringens förslag medför att detta krav justeras. Vi vill att detaljplaner som är omtvistade bland medborgarna, som mött stor kritik under utställningstiden eller där det inom kommunen råder delade meningar om hur planen ska utformas, även förslagsvis alltid ska beslutas av kommunfullmäktige. Ett krav på att planer av stor vikt och principiell betydelse alltid ska beslutas av kommunfullmäktige, skall därför finnas. I propositionen (s. 300) anförs tvärtom att visa av de planer som i dag omfattas av kravet att beslutas av fullmäktige, inte längre kommer omfattas av det kravet. Att så inte ska få vara fallet bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen.

Ett behov av nya former för samråd och delaktighet

Propositionen bygger i vissa delar på en misstro mot kommuners förmåga att hantera planärenden men också på en misstro mot medborgares och andra intressenters förmåga att fatta rationella och kloka beslut. Här anser vi tvärtom att det finns möjligheter för regeringen att genom Boverket och tillsammans med SKL ta initiativ till att utveckla former för medborgardialog och därigenom skapa ökade och förbättrade förutsättningar för medborgerlig insyn i planprocesserna och en möjlighet för medborgare att på ett tidigt stadium ha synpunkter i planärendena. Vi anser att regeringen bör få i uppdrag att utveckla former för medborgarinflytande och delaktighet i planarbetet. Då kan företag och enskilda plansökanden tidigt i processen uppmärksammas på brister eller oklarheter i ansökningarna och eventuella överklaganden undvikas.

Stockholm den 9 april 2014

Jan Lindholm (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)